

МОКЛЯК С. В.,заступник начальника 2 відділу поліції
(Святошинське управління поліції
Головного управління Національної
поліції у м. Києві)

УДК 343.575

**МОМЕНТ ЗАКІНЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 307
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

У статті висвітлюються проблеми визначення моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 307 Кримінального кодексу України, у кожній з його форм (виробництво, виготовлення, перевезення, пересилання, зберігання, придбання, збут). Запропоновано для визначення моменту закінчення злочину в зазначених формах враховувати досягнення або недосягнення винним елементарної мети, яка полягає в отриманні найближчого результату від вчинення однієї із зазначених дій.

Ключові слова: злочини проти здоров'я населення, незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, момент закінчення злочину.

В статье освещаются проблемы определения момента окончания преступления, предусмотренного ст. 307 Уголовного кодекса Украины, по каждой из его форм (производство, изготовление, перевозка, пересылка, хранение, приобретение, сбыт). Предложено для определения момента окончания преступления в указанных формах учитывать достижение либо недостижение виновным элементарной цели, которая заключается в получении ближайшего результата от совершения одного из указанных действий.

Ключевые слова: преступления против здоровья населения, сбыт наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов, организованная группа.

The article deals with the problems of determining the moment of the end of the crime envisaged in the Art. 307 of the Criminal Code of Ukraine in each of its forms (production, making, purchasing, storage, transportation, sending, sale). It is proposed to determine the time of the end of the crime in these forms to take into account the achievement or failure to achieve by the guilty person elemental goal, which consists in the desire to get the closest result of one of these actions.

Key words: crimes against health of population, illegal production, making, purchasing, storage, transportation, sending or sale of narcotics, psychotropic substances or their analogues, moment of end of crime.

Вступ. Масштаби незаконного обігу наркотиків та наркоманії в нашій державі давно перевищили кризову позначку. Незаконний обіг наркотиків руйнує економіку, соціальну сферу, підвищує рівень злочинності, руйнує моральні підвалини суспільства, вражає своїм негативним впливом молодь, провокує конфлікти.

Важливим засобом убезпечення населення від наркоепідемії є обмеження обігу наркотичних речовин і наявність кримінальної відповідальності за незаконні дії з ними в р. XIII

Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України. Зокрема, у ст. 307 КК України закріплено кримінальну відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовини або їх аналогів. Для правильної кваліфікації цього діяння та призначення винному належного покарання важливе встановлення моменту закінчення злочину в кожній його формі. Зокрема, відповідно до ч. ч. 2, 3 ст. 68 КК України, за готування до злочину строк або розмір покарання не може перевищувати половини, а за вчинення замаху – двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу.

Проблеми встановлення моменту закінчення розглядуваного злочину досліджували В.А. Бублейник, І.О. Доброрез, Н.А. Мірошніченко, А.А. Музика, В.М. Смітєнко, Є.В. Фесенко та ін. Водночас неоднозначне їх вирішення на практиці зумовлює актуальність проведення подальших досліджень цих питань.

Постановка завдання. Метою статті є визначення моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 307 КК України.

Результати дослідження. У кримінально-правовій доктрині за моментом закінчення злочину традиційно виділяють матеріальний, формальний і усічений склади злочинів. Щодо конструкції складу злочину, передбаченого ст. 307 КК, у науці є дві позиції. Зокрема, за одним із підходів автори вважають, що склад цього злочину є формальним [1, с. 55; 2, с. 122]; за іншим підходом, що підтримується, зокрема, В.А. Бублейником, дії, вчинені з метою збуту (незаконне виробництво, виготовлення та ін.), треба розглядати як усічений склад злочину, натомість збут утворює формальний склад [3, с. 35]. Ми поділяємо останню позицію, адже незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення та пересилання наркотичних засобів, психотропів або їх аналогів фактично є готуванням або замахом на їх збут.

Що стосується моменту закінчення злочину, то в п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ВСУ) вказано, що злочин, передбачений ст. 307 КК, визнається закінченим із моменту вчинення однієї із зазначених у диспозиції цієї статті альтернативних дій. Пленум підкреслив, що коли винний вчинив одну або декілька зазначених дій, але не встиг скоїти іншу дію із тих, які охоплювалися його умислом, вчинене треба вважати закінченим злочином за виконаними діями, а незавершену дію окремо кваліфікувати як готування до злочину або як замах на злочин не потрібно [4].

Водночас у цьому контексті дискусійним є питання, з якого моменту розглядуваний злочин у тій або іншій формі варто вважати закінченим. Зокрема, яким є цей момент у формі виготовлення або виробництва наркотиків – момент, з якого почалося виготовлення (виробництво), або ж момент створення наркотику? Пленум ВСУ в п. 3 вищевказаної постанови зазначає, що незаконне виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин утворює закінчений склад злочину з моменту, коли почали вчинятися дії, спрямовані на одержання таких засобів чи речовин, готових до вживання, або на рафінування чи підвищення в препаратах їх концентрації [4]. Що стосується пересилання наркотиків, то Пленум ВСУ зазначив, що злочин у цій формі «вважається закінченим з моменту оформлення і відправлення посилки, багажу, листа, бандеролі із цими засобами або речовинами незалежно від того, чи отримав їх адресат, або ні. Якщо злочин не було доведено до кінця із причин, що не залежали від волі винної особи (наприклад, у зв'язку із затриманням під час оформлення квитанції на відправлення посилки, бандеролі чи вантажного контейнера або при їх огляді в момент здачі для пересилання), дії останньої належить кваліфікувати як замах на вчинення цього злочину» [4].

На противагу цьому, на думку П.О. Лиски, «під виробництвом і виготовленням наркотичних засобів або психотропних речовин слід розуміти не сам технологічний процес, а отримання готового для вживання засобу (речовини), що має здатність привести у стан ейфорії, наркотичного чи токсичного сп'яніння, зняти абстинентний синдром. Сам же процес виробництва (виготовлення) наркотиків слід розцінювати як замах на вчинення цього

злочину, а придбання, наприклад, фармацевтичних препаратів, що містять наркотичні субстанції (але не віднесені до наркотичних засобів чи психотропних речовин), для їх наступної переробки – як готування до злочину» [2, с. 118]. Інші дослідники також зазначають, що не можна погодитися з вищезазначеним положенням постанови Пленуму ВСУ, оскільки без отримання готових до вживання наркотичних засобів або психотропних речовин виготовлення не можна вважати закінченим злочином, а тому такі дії необхідно кваліфікувати як замах на злочин [5].

Вважаємо, що доводи зазначених фахівців є цілком обґрунтованими. Подібні аргументи можна навести і щодо такої форми, як пересилання, адже без надходження товару адресатові пересилання не можна вважати закінченим.

На нашу думку, у разі виготовлення, виробництва, перевезення або пересилання винний має принаймні три мети, що мають кримінально-правове значення для кваліфікації злочину за ст. 307 КК, визначення ступеня його суспільної небезпечності, стадії його вчинення та призначення покарання. Такими цілями є елементарна, проміжна та кінцева. Для визначення моменту закінчення злочину в зазначених формах має значення досягнення або недосягнення винним саме елементарної мети, яка полягає в отриманні найближчого результату від однієї із зазначених дій. Зокрема, як під час виробництва, так і під час виготовлення елементарною метою є створення продукту; під час перевезення – доставка конкретній особі або в якесь місце, під час пересилання – доставка визначеній особі. Водночас таким діям властива певна тривалість у часі.

Отже, у ситуаціях, коли особа не досягла елементарної мети під час виготовлення, виробництва, перевезення й пересилання наркотиків (наприклад, процес виготовлення (виробництва) наркотиків не був завершений, наркотики не були доставлені в пункт призначення або певній особі), дії винного по суті являють собою готування або замах на відповідні діяння.

Елементарна мета властива і зберіганню й придбанню наркотиків. У разі зберігання такою метою можна вважати приховання, збереження цілісності та властивостей наркотиків доти, доки особа їх не реалізує або доки не віддасть іншим особам, які займаються збутом. Для цього особа тримає наркотики в належних умовах (зокрема, у теплому сухому приміщенні, у відповідній упаковці, за належної температури тощо). У зв'язку із цим варто підкреслити, що зберігання є триваючим злочином і, як зазначає Пленум ВСУ, відповідальність за незаконне зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів настає незалежно від його тривалості (п. 3 вищевказаної постанови ВСУ) [4]. Варто погодитися з позицією, що злочин у виді зберігання наркотичних засобів є закінченим вже з моменту початку фактичного володіння наркотичними засобами [6, с. 626]. Така позиція відповідає загальноприйнятому в кримінальному праві положенню, відповідно до якого триваючі злочини треба вважати закінченими із настанням факту реалізації злочинного наміру, а не в момент завершення або припинення злочинного стану винного [7].

У разі придбання елементарною метою є заволодіння наркотиком. Погоджуємося з думкою, що його варто вважати закінченим із того моменту, коли особа фактично придбала наркотики, тобто стала їх власником і може розпорядитися ними на власний розсуд [3, с. 53].

Стосовно збуту можна виділяти лише дві мети, що мають кримінально-правове значення, – елементарну та кінцеву. Діяння у виді збуту варто вважати закінченим із моменту досягнення елементарної мети – самого відчуження наркотиків, тобто переходу їх у володіння й розпорядження іншої особи. Якщо збут є відплатним, то для визнання його закінченим факт отримання винним коштів або винагороди в іншому вигляді значення не має.

Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки.

1. Виробництво або виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів доцільно вважати закінченим із моменту отримання засобу (речовини), готового до вживання.

2. Перевезення треба вважати закінченим із моменту надходження товару адресатові або його доставки в певне місце, а пересилання – з моменту надходження товару адресатові.

3. Злочин у виді зберігання наркотиків є закінченим вже з моменту початку фактичного володіння наркотичними засобами.

4. Придбання варто вважати закінченим із моменту, з якого особа фактично придбала наркотики, тобто стала їх власником і може розпорядитися ними на власний розсуд.

5. Діяння у виді збуту треба вважати закінченим із моменту досягнення елементарної мети – самого відчуження наркотиків, тобто переходу їх у володіння й розпорядження іншої особи.

Список використаних джерел:

1. Мирошниченко Н.А. Уголовная ответственность за незаконное изготовление, приобретение, хранение, перевозку, пересылку или сбыт наркотических средств: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харьков: Харьков. юрид. ин-т им. Ф.Э. Дзержинского, 1984. 171 с.

2. Лиска П.О. Проблематика та прогалини диспозиції та санкції основного складу злочину, передбаченого ст. 307 Кримінального кодексу України. ScienceRise: Scientific Journal. 2014. № 1(1). С. 114–126.

3. Бублейник В.А. Кримінально-правова характеристика незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів: навчально-практичний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2007. 152 с.

4. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02> (дата звернення: 01.03.2018).

5. Кримінальне право: Загальна частина: мультимедійний навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.В. Савченко, Е.М. Кісілюк, О.В. Процюк та ін. Тема 10: Стадії вчинення злочину. URL: https://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_zag/Files/Lekc/T10/T10_P2.html (дата звернення: 01.03.2018).

6. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 680 с.

7. Кримінальне право: Загальна частина: мультимедійний навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.В. Савченко, Е.М. Кісілюк, О.В. Процюк та ін. Тема 7: Об'єктивна сторона складу злочину. URL: https://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_zag/Files/Lekc/T7/T7_P1.htm (дата звернення: 01.03.2018).

